

Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen 2010

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 7 april 2011 att ge finansutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2010/11:105 med en berättelse om verksamheten i Europeiska unionen 2010. Med anledning av skrivelsen har motion 2010/11:U8 av Urban Ahlin m.fl. (S) väckts. Yrkande 2 om ekonomiska och finansiella frågor och yrkande 3 om att stödja kommissionens vidare utredning av en transaktionsskatt rör finansutskottet.

I yttrandet finns två avvikande meningar (S, MP, V) och (V) samt två särskilda yttranden (S) och (V).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2010 i enlighet med 10 kap. 2 § riksdagsordningen. Skrivelsen är uppdelad utifrån arbetet i ministerrådets olika sammansättningar. Finansutskottets beredningsområde berörs främst av följande avsnitt i skrivelsen:

4 Europa 2020-strategin (s. 27–32)

5 Översynen av EU:s budget (s. 32–30)

11 Ekonomi och finans (s. 86–93)

12 Finansmarknaden (s. 94–100)

14 EU:s budget (s. 107–108)

15 Skydd av EU:s finansiella intressen (s. 109–110)

16 Statistik (s. 110–112)

27.5 Offentlig upphandling (s. 163–164)

30.3 Konkurrens och statsstöd (s. 173–175)

Den offentligfinansiella krisen

Skrivelsen

EU-samarbetet inom det ekonomiska och finansiella området har under året i stor utsträckning varit inriktat på att hantera den offentligfinansiella kris som uppstått i den ekonomiska och finansiella krisens kölvatten. Kraftigt stigande budgetunderskott och offentlig skuldsättning har inneburit stora utmaningar för den ekonomisk-politiska samordningen i EU.

För att lösa den akuta offentligfinansiella situation som uppstått i Grekland beslutade euroländerna att i samverkan med Internationella valutafonden ge finansiellt stöd åt Grekland. Vidare beslutade euroländerna i maj 2010 att inrätta en temporär krismekanism, European Financial Stability Facility (EFSF) för att kunna ge finansiellt stöd till andra euroländer. EFSF är uppbyggd med garantier på 440 miljarder euro från euroländerna. Samtidigt inrättade Ekofinrådet European Financial Stability Mechanism (EFSM) som över EU-budgeten kan ge finansiellt stöd inom en ram på 60 miljarder euro. Vid Ekofinrådets möte den 7 december 2010 fattades beslut om att ge finansiellt stöd till Irland genom EFSF och EFSM. Under hösten har diskussioner förts om utformningen av en framtida permanent krismekanism, European Stability Mechanism (ESM).

Budgetunderskott och statsskulder har stigit till ohållbara nivåer i många medlemsstater sedan krisen briserade. Detta beror i stor utsträckning på den ekonomiska krisen men även på att flera medlemsstater under goda tider inte har följt de gemensamma regler som finns i stabilitets- och tillväxtpakten och att regelverket har visat sig otillräckligt. Ett arbete har därför inletts med att se över hur regelverket och efterlevnaden kan stärkas. Under våren 2010 fick Europeiska rådets ordförande i uppdrag att tillsammans med en expertgrupp se över hur den ekonomiska styrningen kunde förbättras. Arbetet resulterade i en rapport som Europeiska rådet antog under hösten. Parallellt med expertgruppens arbete utarbetade kommissionen sex konkreta förslag till förstärkt ekonomisk styrning. Förslagen handlar om att stärka stabilitets- och tillväxtpakten genom att bland annat övervaka makroekonomiska obalanser och ställa minimikrav på budgetpolitiska ramverk.

Hanteringen av den offentligfinansiella krisen har även berört bl.a. förstärkt ekonomisk styrning genom införandet av den s.k. europeiska termen, där övervakningen av finans- och strukturpolitiken blir mer samstämmig och äger rum i ett skede som är bättre anpassat till nationella budgetprocesser, antagandet av en rapport om påskyndad och ytterligare konsolidering i högskuldsländer samt diskussioner om nationella finanspolitiska ramverk som en del av den finanspolitiska exitstrategin.

Enligt skrivelsen är statistik på EU-nivå grundläggande för att man ska kunna utveckla, genomföra, övervaka och utvärdera EU:s politik. Sverige har under året medverkat till beslut om att stärka kommissionens befogenheter att granska statistiska uppgifter när det gäller förfarandet vid alltför stora underskott. I kommissionens förslag till förstärkning av EU:s ekonomiska styrning finns förslag om minimikrav på EU-nivå när det gäller redovisningsfrågor, statistik och prognosmetoder.

Det krävs gemensamma spelregler för att påskynda den ekonomiska återhämtningen i Europa och förebygga nya kriser. Det reformarbete som inleddes under 2010 gör att EU nu är på väg att bli bättre rustat för att möta framtida ekonomiska finansiella kriser. Det återstår dock ett viktigt arbete under 2011 och därefter innan nödvändiga reformer är på plats. Vidare återstår ett mödosamt nationellt ekonomiskt reformarbete i många medlemsstater innan krisens grundläggande orsaker och effekter är åtgärdade. Det ekonomiska reformarbetet kommer därför att stå i fokus även under 2011.

Enligt skrivelsen har överläggningar med finansutskottet ägt rum vid ett tillfälle, den 26 oktober 2010, och finansutskottet har informerats vid fem tillfällen.

Motionen

I kommittémotion 2010/11:U8 av Urban Ahlin m.fl. (S), yrkande 2, anför motionärerna att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om ekonomiska och finansiella frågor. Motionärerna anser att några av de förslag som nu diskuteras om ökad EU-styrning och samordning av den ekonomiska politiken är av sådan art att de i grunden förändrar EU:s karaktär. Bland annat har det presenterats förslag som innebär att EU får inflytande över den nationella lönebildningen och pensionsåldern i olika länder. Motionärerna anser att det är fel väg att gå och menar att Sverige ska driva fem principer inom EU: den nationella kompetensen ska värnas, ett samlat EU-samarbete ska värnas, ökad sysselsättning ska ha högsta prioritet och den statsfinansiella krisen får inte bli en ursäkt för passivitet inför arbetet för fler jobb och förbättrade villkor för löntagarna, en förstärkt reglering av finanssektorn och att en effektiv stimulanspolitik kräver starka statsfinanser genom en bättre fungerande stabilitets- och tillväxtpakt som säkerställer att samtliga EU-länder håller ordning på de offentliga finanserna.

Tidigare behandling

Förstärkt styrning och samordning av den ekonomiska politiken i EU

Utskottet behandlade i sitt utlåtande 2009/10:FiU40 kommissionens meddelande från maj 2010 om förstärkt samordning av den ekonomiska politiken (KOM(2010) 250). I utlåtandet framhåller utskottet att den ekonomiska krisen har visat på vikten av stabila finanspolitiska ramverk på både nationell nivå och EU-nivå. Det är alltså enligt utskottet angeläget att stabilitets- och tillväxtpakten respekteras och att det ska vara ordning och reda i offentliga finanser. På längre sikt anser utskottet att de finanspolitiska ramverken förebygger stora underskott och att skulder byggs upp. Detta är särskilt viktigt för euroländerna men även för övriga EU-medlemmar. Utskottet pekar på att de svenska erfarenheterna visar på värdet av ett stabilt finanspolitiskt ramverk.

När det gäller förslaget om en s.k. europeisk termin framhåller utskottet att det inte är aktuellt att budgetpropositionen eller den ekonomiska vårpropositionen förhandsgranskas inom EU innan den föreläggs riksdagen. Om förslagen skulle förhandsgranskas skulle detta kunna tolkas som att finansmakten inte ligger hos riksdagen. Utskottet utesluter dock inte att regeringens bedömningar i t.ex. vårpropositionen av tillväxt, inflation och beräknat saldo för den offentliga sektorns finansiella sparande redovisas inom EU efter det att propositionen förelagts riksdagen.

I utlåtandet framhåller utskottet vidare att det finns skäl för att länder som begär lån eller stöd från andra medlemsländer och från EU tydligt redovisar den nationella politikens tänkta inriktning. Detta kan också gälla länder, tillägger utskottet, som inte uppfyller de krav som gemensamt satts upp.

Utskottet framhåller att Europeiska unionen är ett samarbete mellan 27 jämbördiga stater, och även om det kan finnas skäl för att euroländerna inom sig har mer detaljerade regler, måste hela unionens intresse beaktas också när euroländerna har sina överläggningar.

Utskottet berör också frågan om sanktioner för de länder som bryter mot stabilitets- och tillväxtpakten och konstaterar att erfarenheterna visar att det finns skäl för att sanktionerna i större utsträckning än i dag ska vara regelstyrda och introduceras tidigare i processen. Det bör också enligt utskottet övervägas om man kan ha en snabbare process för länder som återkommande bryter mot reglerna. Man bör också överväga icke-pekuniära sanktioner. Utskottet erinrar om att det också är viktigt att man i tillämpningen inte gör skillnad på små och stora stater. Det åligger alla länder att följa de gemensamma reglerna, och om dessa inte följs ska sanktionerna vara desamma.

När det gäller skuldnivån, som också tas upp i meddelandet, delar utskottet uppfattningen att den offentliga skuldens nivå bör få ökad uppmärksamhet och att denna bör ges mer vikt inom stabilitets- och tillväxtpakten. Det är viktigt anser utskottet att skuldnivåerna minskar i tillfredsställande takt, och regelverket torde också i denna del kunna implementeras bättre och utvecklas.

I utlåtandet finns en reservation (V). Reservanten delar inte kommissionens analys av orsakerna till den senaste tidens ekonomiska turbulens. Reservanten menar att de stora underskotten i vissa av valutaunionens länder snarare är en följd av bristerna i valutaunionens konstruktion än orsak till de ekonomiska problemen. Stramare budgetrestriktioner kommer inte att stärka de sydeuropeiska ländernas konkurrenskraft, snarare tvärtom: de åtstramningar som följer på ett striktare ramverk hotar den ekonomiska återhämtningen och riskerar att leda till permanent högre arbetslöshetsnivåer. Den ”resultattavla” för euroländerna som kommissionen föreslår och den granskning som sedan ska utgöra en grund för policyrekommendationer kan enligt reservanten inte tolkas på något annat sätt än att kommissionens lösning på de makroekonomiska spänningarna inom valutaunionen stavas lönesänkningar och avreglerad arbetsmarknad i underskottsländerna. Reservanten menar i stället att en ökad inhemsk efterfrågan i överskottsländerna borde vara ett centralt inslag i en politik för ökad ekonomisk stabilitet i EU.

I maj informerade finansminister Anders Borg utskottet i frågor om offentliga finanser i EU. I juni höll utskottet en intern utfrågning med statssekreterare Susanne Ackum om förstärkt samordning av den ekonomiska politiken.

I oktober 2010 presenterade kommissionen de sex förslagen om förstärkt styrning och samordning av den ekonomiska politiken. Fem av förslagen blev föremål för subsidiaritetsprövning. Överläggningar om rättsakterna hölls med finansminister Anders Borg den 26 oktober 2010. Ordföranden konstaterade att det fanns stöd för regeringens redovisade ståndpunkt inför det fortsatta arbetet. Ulla Andersson (V) anmälde en avvi-

kande mening och framförde att regeringen i förhandlingarna borde avvisa kommissionens förslag. Vid sitt sammanträde den 16 november kom utskottet fram till att förslagen till de fem rättsakterna inte strider mot subsidiaritetsprincipen. Mot detta reserverade sig Johnny Skalin (SD) och Ulla Andersson (V) (prot. FiU 2010/11:9).

Statistikfrågor

I utskottets utlåtande med anledning av kommissionens meddelande om förstärkt samordning av den ekonomiska politiken (utl. 2009/10:FiU40) framhöll utskottet att det är angeläget att kvaliteten i statistiken om de offentliga finanserna förbättras och påminde om utskottets överläggning med finansminister Anders Borg den 6 maj 2010 om kommissionens förslag i frågan (KOM(2010) 53). Utskottet framhöll då att frågan om statistiksekretess måste få en lösning.

Kompletterande uppgifter

Vid överläggningen med finansminister Anders Borg den 17 mars 2011 om Europeiska rådets möte den 24–25 mars anmälde S-ledamöterna ett särskilt yttrande med fem principer som ska vara vägledande för Sveriges hållning i EU-arbetet. Det är dessa fem principer som presenteras i motionen.

Finansmarknaden

Skrivelsen

Rådet och Europaparlamentet enades under 2010 om en ny *finansiell tillsynsstruktur* som bättre ska upptäcka risker i det finansiella systemet och i enskilda institut. En överenskommelse nåddes i första läsningen i början av september. Den nya finansiella tillsynsstrukturen trädde i kraft den 1 januari 2011.

Solvens II-direktivet antogs i november 2009. Utgångspunkten är att få en ökad stabilitet på marknaden och att skydda försäkrings- och förmånstagar och få till stånd en effektivare kapitalallokering. De nya solvensreglerna är tänkta att träda i kraft den 31 december 2012. Under 2010 pågick arbetet med att ta fram ett förslag om genomförandeåtgärder med mer detaljerade regler enligt principerna i Solvens II-direktivet. Genomförandeåtgärderna väntas antas tidigast i slutet av 2011.

I juli publicerade kommissionen en *vitbok om försäkringsgaranti*. Kommissionens vitbok har varit föremål för konsultation, och kommissionen avser att ta fram ett direktivförslag med beaktande av de synpunkter som inkommit i konsultationen.

Europeiska värdepapperskommittén (ESC) behandlade under året genomförandeåtgärder till det s.k. *UCITS IV-direktivet*. Det är ett EU-direktiv som reglerar värdepappersfonder och fondbolag. Genomförandeåtgärderna innebär bl.a. en ökad harmonisering av verksamhetsregler för fondbolag och den information om värdepappersfonder som ska lämnas till investerare.

Förhandlingarna om kommissionens förslag till *direktiv om förvaltare av alternativa investeringsfonder* avslutades hösten 2010. Direktivet omfattar förvaltare av hedgefonder, riskkapitalfonder och alla andra typer av fonder som i dag inte är reglerade på EU-nivå. Tillstånd kommer att krävas för förvaltare av alternativa investeringsfonder och förvaltarna ska stå under finansiell tillsyn. Direktivet syftar till att förbättra tillsynsmyndigheternas möjligheter att utöva tillsyn på makronivå för att bedöma systemrisker. Sverige har varit positivt inställt, även om det funnits många principiella och tekniska synpunkter på förslaget. Regeringen informerade i mars finansutskottet med anledning av förslaget. Direktivet ska vara genomfört två år efter att det har trätt i kraft, vilket beräknas ske våren 2011.

Den 23 september 2009 lade kommissionen fram ett förslag till direktiv om en *ändring av direktiv 2003/71/EG om prospekt*. Lissabonfördraget föranledde vissa anpassningar av de nya reglerna om delegerade akter respektive genomförandekter. Rådet har under året även fört förhandlingar med Europaparlamentet, vilket resulterade i en överenskommelse om ett antal ytterligare förändringar, främst i syfte att minska företagets administrativa bördor. Slutligen har prospektdirektivet reviderats inom ramen för det s.k. omnibusdirektivet, som innehåller följdändringar i sektorslagstiftningen med anledning av EU:s nya tillsynsstruktur på finansmarknadsområdet.

Den 2 juni 2010 lade kommissionen fram ett förslag till förordning om en *ändring av förordning (EG) nr 1060/2009 om kreditvärderingsinstitut*. Förslaget innebär i huvudsak att tillsynen över kreditvärderingsinstituten flyttas över till Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma). Förslaget har varit föremål för förhandlingar i rådet, och därefter inleddes förhandlingarna med Europaparlamentet. Sverige är positivt inställt till en centraliserad tillsyn över kreditvärderingsinstituten och har verkat för att ge Esma balanserade befogenheter och att processerna hos Esma ska vara rättssäkra och respektera grundläggande fri- och rättigheter. Finansutskottet informerades den 30 november 2010.

Frågor som har förhandlats men inte beslutats är kommissionens förslag om en ändring av *direktiv om system för ersättning till investerare*, kommissionens förslag till *förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister* samt kommissionens förslag till *förordning om blankning och vissa aspekter av kreditwappar*. När det gäller förslaget om en ändring av direktiv om system för ersättning till investerare invände riksdagen vid sin subsidiaritetsprövning mot den del av förslaget som innebär att det införs en obligatorisk kreditmekanism mellan nationella ersättningssystem. Överläggningar med finansutskottet om dessa förslag ägde rum den 30 november 2010.

Den 24 november 2010 antogs ändringar av kapitaltäckningsdirektiven för kreditinstitut och värdepappersbolag inom EU. Ändringsdirektivet, som kallas *CRD III*, är i huvudsak föranlett av de senaste årens finansiella kris. Direktivet innehåller främst nya regler om kapitalkrav för vissa poster i handelslagret, återvärdepapperisering och rörliga ersättningar. Huvuddelen av *CRD III* ska vara genomförd i medlemsstaterna senast den 31 december 2011. Finansutskottet informerades den 8 december 2009. Under 2010 påbörjade kommissionen ett arbete med att genomföra ytterligare ändringar av kapitaltäckningsdirektiven, det s.k. *CRD IV*. Sverige har under förhandlingarna om *CRD III* och genom sitt deltagande i Baselkommittén välkomnat de föreslagna ändringarna.

I juli presenterade kommissionen ett förslag om ett *reviderat insättningsgarantidirektiv*. Kommissionen har föreslagit en rad ändringar av de gällande EU-reglerna för insättningsgaranti för att öka skyddet för bankkunderna. Bankernas avgifter för insättningsgarantin kommer att riskanpassas. Regeringen anser att förslaget kommer att bidra till en utökad harmonisering av konsumentskyddet på den europeiska bankmarknaden. Dessutom kommer förslaget att stärka finansieringen av de europeiska insättningsgarantisystemen och därmed värna skattebetalarnas intresse. Riksdagen invände vid sin subsidiaritetsprövning mot den del av förslaget som innebär att en obligatorisk kreditmekanism mellan nationella insättningsgarantisystem införs. Överläggning med finansutskottet ägde rum den 30 november 2010.

I oktober 2010 presenterade kommissionen ett *meddelande med förslag till ett omfattande framtida EU-ramverk för hantering av banker i kris*. Ramverket syftar till att säkerställa att samtliga institutioner som omfattas av ramverket ska kunna avvecklas utan att det leder till en systemkris på den finansiella marknaden. Ramverket är konstruerat för att säkerställa ett sunt beteende på den finansiella marknaden och minska incitamenten för ett överdrivet risktagande. En grundläggande princip är att skattebetalarna inte ska bära kostnaderna för eventuella finanskriser utan kostnaderna ska bäras av aktieägarna, borgenärerna och bankindustrin via stabilitetsfonder. Kommissionen avser att följa upp meddelandet med ett lagstiftningsförslag under sommaren 2011. Finansutskottet informerades den 30 november 2010.

Kommissionen presenterade i augusti 2010 ett direktiv om en ändring av ett direktiv som avser den kompletterande tillsynen över finansiella enheter inom ett *finansiellt konglomerat*. Direktivförslaget utgör en del i arbetet med att skapa ett sundare och säkrare finansiellt system och är föranlett av att det berörda direktivet i sin nuvarande utformning innehåller oavsiktliga brister som kan förhindra tillsynsmyndigheterna från att bedriva en ändamålsenlig tillsyn över finansiella konglomerat. Sverige har ställt sig bakom kommissionens förslag då det innebär att tillsynen över finansiella konglomerat blir mer robust och effektiv. Finansutskottet informerades den 30 november 2010.

Motionen

I kommittémotion 2010/11:U8 av Urban Ahlin m.fl. (S), yrkande 3, anför motionärerna att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om att stödja kommissionens vidare utredning av en transaktionsskatt. Motionärerna anför att finansaktörer, som i brist på tillräcklig tillsyn och tydliga regelverk har tagit alltför stora risker, har utlöst en finanskris som skapat stora kostnader för många europeiska nationalstater och en ekonomisk oro i hela EU med stor arbetslöshet som följd. Motionärerna anser därför att den svenska ståndpunkten inom EU ska vara att stödja kommissionens vidare utredning av en skatt på finansiella transaktioner och finansiella tjänster.

Tidigare behandling

Utskottets syn på övergripande frågor om reglering och tillsyn av finansmarknaden

Redan i samband med behandlingen av regeringens proposition om stabilitetsstärkande åtgärder för det svenska finansiella systemet hösten 2008 tog utskottet upp de krav som kan ställas på institut som ansluter sig till stödprogram eller blir föremål för stödåtgärder (prop. 2008/09:61, bet. 2008/09:FiU16). Utskottet anförde att det är av stor vikt att det görs en tydlig koppling mellan å ena sidan stödåtgärder från staten, som i slutändan kan komma att belasta skattebetalarna, och å andra sidan krav på att förlustrisken i första hand bärs av det mottagande institutet och dess ägare.

I juni 2010 hänvisades kommissionens grönbok om företagsstyrning i finansiella institut och om ersättningspolicy (KOM(2010) 284) till finansutskottet. Utskottet höll med anledning av meddelandet om förstärkt samordning av den ekonomiska politiken (KOM(2010) 250) en intern utfrågning med statssekreterare Susanne Ackum i juni 2010. I utlåtandet (utl. 2009/10:FiU41) framhåller utskottet att den finansiella krisen har visat på behovet av en mer effektiv tillsyn över finansmarknadens aktörer. Olämpligt utformade ersättningssystem inom finanssektorn kan enligt utskottet leda till ett överdrivet risktagande som medför betydande samhällsekonomiska kostnader. Enligt utskottet är det uppenbart att det krävs regleringar, samtidigt som omfattningen och detaljeringsgraden alltid kan diskuteras. Utskottet anser att det finns skäl för en gemensam reglering inom EU eftersom de finansiella marknaderna är gränsöverskridande samtidigt som subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen ska tillämpas.

I utlåtandet finns ett särskilt yttrande (V) som handlar om att den analys som kommissionen gör av orsakerna till finanskrisen och dess strategi för reformer av de finansiella marknaderna inte delas av Vänsterpartiet. Vänsterpartiet menar att en skärpt finansiell reglering måste stå i förgrunden i arbetet med att minska riskerna för nya finansiella kriser. Även om kommissionen har lagt fram en del förslag när det gäller finansiell reglering är förslagen otillräckliga och reformarbetet långsamt, enligt Vänsterpartiet.

Mot bakgrund bl.a. av kommissionens meddelande (KOM(2010) 579) om ett förslag till ett omfattande framtida EU-ramverk för hantering av banker i kris höll utskottet en offentlig utfrågning den 14 april 2011 med kommissionär Michel Barnier, finansmarknadsminister Peter Norman och generaldirektören för Finansinspektionen Martin Andersson. Meddelandet kommer att behandlas i ett utlåtande våren 2011.

Grönboken om försäkringsgarantisystem

Finansutskottet har i sitt utlåtande (utl. 2010/11:FiU14) behandlat kommissionens vitbok om försäkringsgarantisystem (KOM(2010) 370). Utskottet anser att de nuvarande skyddssystemen och det ytterligare skydd som Solvens II-reglerna kommer att ge inte är tillräckliga och att det därför är nödvändigt att finna en lösning som kan leda till att försäkringstagare och förmånstagare kan undgå att drabbas av ekonomisk skada om ett försäkringsbolag går i konkurs. Enligt utskottet måste systemet finansieras med avgifter som betalas av försäkringsbolagen för att, så långt möjligt, systemet inte ska belasta skattebetalarna, och försäkringsgarantisystemet bör utformas så att det motverkar ett riskfyllt beteende. Vidare bör hemlandsprincipen gälla. Ytterligare en förutsättning för att utskottet ska stödja förslaget är att systemet harmoniseras i förhållande till förutsedda skadeavgifter under Solvens II-reglerna. När det gäller kollektivavtalsförsäkringar är det utskottets mening att dessa förändringar inte ska ingå i de försäkringar som ska ingå i ett försäkringsgarantisystem. Utskottet delar kommissionens bedömning att det bästa instrumentet för att uppnå ett EU-harmoniserat försäkringsgarantisystem är ett direktiv på EU-nivå. Utskottet avslutar med att konstatera att det återstår många frågor att besvara innan kommissionen kan lägga fram ett mer konkret förslag och att utskottet kommer att fortsätta följa arbetet med frågan.

I utlåtandet finns en motivreservation (S, V) som handlar om att det i dagsläget inte finns några övertygande argument för att införa ett europeiskt försäkringsgarantisystem. Reservenarna anser att det är rimligt att invänta införandet av Solvens II-regelverket och utvärdera detta innan ett nytt system införs. Ytterligare invändningar från reservanternas sida är att det är tveksamt om ett nytt försäkringsgarantisystem rättfärdigar de ökade kostnader i form av höjda premier som ett sådant system innebär och att systemet kan få till effekt att försäkringsbolagens risktagande ökar. Reservenarna avslutar med att konstatera att om det ändå blir aktuellt att gå vidare med förslaget är det en stor mängd frågor som måste besvaras. En sådan fråga är om införandet bör göras genom rekommendation och riktlinjer i stället för genom direktiv, så som kommissionen föreslår.

Förslagen om insättningsgarantisystem, ersättning till investerare, finansiella konglomerat, OTC-derivat samt blankning och creditswappar

I ett utlåtande (utl. 2009/10:FiU42) prövade utskottet förslaget om direktiv om insättningsgarantisystem (KOM(2010) 368 slutlig). I förslaget ingick en möjlighet för insättningsgarantisystemen att ge varandra lån, dvs. en lånefacilitet som kan användas under vissa omständigheter. Utskottet beslutade att föreslå riksdagen att lämna ett motiverat yttrande med subsidiaritetens invändningar. Utskottet ansåg att det inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen att i EU-rätten införa bestämmelser om en obligatorisk kreditmekanism mellan nationella system som en sista utväg för att klara tillfälliga finansieringsbehov. Inte heller ansåg utskottet att kommissionens förslag om ändring av direktiv om system för ersättning till investerare (KOM(2010) 371 slutlig) är förenligt med subsidiaritetsprincipen i den delen att i EU-rätten införa bestämmelser om en obligatorisk kreditmekanism mellan nationella system (bet. 2009/10:FiU43).

I augusti kom ett förslag från kommissionen om extra tillsyn över finansiella enheter i ett finansiellt konglomerat (KOM(2010) 433 slutlig). Utskottet gjorde en subsidiaritetsprövning av förslaget i oktober 2010 och kom fram till att förslaget inte strider mot subsidiaritetsprincipen. Detsamma gäller kommissionens förslag från oktober om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (KOM(2010) 484) samt förslag om blankning och vissa creditswappar (KOM(2010) 482). Enligt utskottet strider inget av förslagen mot subsidiaritetsprincipen. När det gäller subsidiaritetsprövningen av kommissionens förslag om blankning och creditswappar reserverade sig Sverigedemokraterna (prot. FiU 2010/11:7).

Utskottet höll överläggningar med finansmarknadsminister Peter Norman den 30 november 2010 om kommissionens förslag om insättningsgarantisystem, investerarskydd, blankning och vissa aspekter av creditswappar samt OTC-derivat. Ordföranden konstaterade att det fanns stöd för regeringens redovisade ståndpunkter beträffande kommissionens förslag inför det fortsatta arbetet. Ulla Andersson (V) anmälde avvikande mening på vart och ett av de redovisade förslagen.

När det gäller direktiven om insättningsgarantisystem och ersättning till investerare delar Ulla Andersson (V) regeringens syn när det gäller lånemekanismerna, men anser att kravet på behållningen i de nationella insättningsgarantifonderna är för låg och att ersättningen till investerare borde sänkas i stället för att höjas eftersom ett höjt belopp innebär att osunda mekanismer byggs in i systemet. När det gäller förslaget om blankning och vissa aspekter av creditswappar anser Ulla Andersson (V) bl.a. att de tröskelvärden för anmälningar och offentliggörande av korta nettopositioner i akter som föreslås ska vara lägre och avvisar regeringens invändningar mot kommissionens förslag om s.k. nakenblankning. Beträffande förslaget om OTC-derivat framför Ulla Andersson (V) att riksdagen bör avvisa förslaget om att rätten att fastställa tröskelvärden som avser informations- och clearing-

trösklar för icke-finansiella företag till kommissionen samt att regleringen av de icke-finansiella företagen beträffande OTC-derivat bör vara mer strikt än vad som kan utläsas av kommissionens förslag till förordning.

Kreditvärderingsinstitut – införande av EU-rätt i svensk lagstiftning samt ett förslag till förordning från kommissionen

Utskottet behandlade regeringens proposition 2009/10:217 Kreditvärderingsinstitut i betänkande 2009/10:FiU31. Syftet med regeringens förslag är att anpassa svensk lagstiftning till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1060/2009 av den 16 september 2009 om kreditvärderingsinstitut. EU-förordningen ska bidra till hög kvalitet på de kreditbetyg som utfärdas inom unionen och som används i rättsligt reglerade sammanhang. I juni 2010 tillstyrkte utskottet propositionen.

I betänkandet finns en reservation (V). Vänsterpartiet föreslår att riksdagen uppmanar regeringen att inom ramen för EU verka för att lagstiftningen skärps ytterligare. Reglerna bör enligt reservanten utformas som s.k. minimiregler. Vidare anser reservanten att regeringen bör utreda möjligheten att etablera ett oberoende statligt kreditvärderingsföretag i syfte att öka mångfalden.

I juni 2010 presenterade kommissionen ett förslag till tillägg till förordningen om kreditvärderingsinstitut (KOM(2010) 289). Syftet med förslaget är att tillsynen över kreditvärderingsinstitut som verkar inom EU ska bli ännu mer effektiv, integrerad och hållbar. Förslaget går i huvudsak ut på att det skapas ett europeiskt system för finansiell tillsyn som i sin tur ska bestå av ett nätverk av nationella behöriga myndigheter som kommer att arbeta i nära samarbete med tre nya europeiska tillsynsmyndigheter. Utskottet subsidiaritetsprövade förslaget i augusti 2010 och kom fram till att förslaget inte strider mot subsidiaritetsprincipen.

Betaltjänster – införande av EU-rätt i svensk lagstiftning

Under 2010 behandlade utskottet regeringens proposition 2009/10:220 Betaltjänster (bet. 2009/10:FiU30). I propositionen föreslås en ny lag om betaltjänster som bl.a. innehåller bestämmelser som behövs för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv om betaltjänster på den inre marknaden (det s.k. betaltjänstdirektivet). Syftet med harmoniseringen är att betalningar inom EES-området ska göras lika enkla, effektiva och säkra som nationella betalningar. Enligt utskottet innebär förslagen i propositionen att betalningstjänstdirektivet genomförs i svensk lagstiftning på ett väl avvägt sätt. Mot bakgrund av att Svensk Handel i en skrivelse anser att direktivet bör införas i svensk lagstiftning så att tilläggsavgifter vid kortbetalningar tillåts, anser utskottet att det är angeläget att kontantanvändningen i samhället minskar och att ett förbud mot tilläggsavgifter skapar tydligare regler och skapar incitament för minskad kontantanvändning. Beträffande skrivelsen från Finansbolagens förening med förslag att

system som Visa och Master Card inte ska omfattas av definitionen av generella betalsystem, anser utskottet att det inte finns utrymme att frångå den definition av generella betalningssystem som har gjorts i direktivet.

Insättningsgarantins täckningsbelopp – införande av EU-rätt i svensk lagstiftning

Regeringens proposition 2010/11:23 Ändring av insättningsgarantins täckningsbelopp är ytterligare ett lagförslag som har lagts fram för att genomföra EU-rätt i svensk rätt. Ändringen av direktivet innebär att täckningsbeloppet ska fastställas till 100 000 euro senast den 31 december 2010. Förslaget behandlades i utskottets betänkande 2010/11:FiU18. Utskottet tillstyrkte regeringens lagförslag i propositionen. Utskottet beslutade att föreslå riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen angående täckningsbeloppets utformning. Anledningen var att utskottet ansåg att direktivets utformning är olycklig eftersom den begränsar möjligheterna för länder utanför euroområdet att formulera ett tydligt och säkert konsumentskydd för sina insättare. Utskottet anser att regeringen i de fortsatta förhandlingarna om det förslag till ändringar av direktivet som kommissionen lagt fram ska sträva efter att ändringar av direktivet kommer till stånd i syfte att underlätta att insättningsgarantin införs i landets egen valuta. Utskottet betonade också att det finns skäl för regeringen att sträva efter att täckningsbeloppet formuleras i kronor när de kommande ändringarna av direktivet ska införas i svensk rätt.

I betänkandet fanns en motivreservation (V). Reservanten anför att syftet med det direktiv som nu ska genomföras i svensk lagstiftning framför allt syftar till att harmonisera insättningsgarantisystemen i EU. Detta motiv ställer sig Vänsterpartiet bakom, då det är viktigt att förhindra regelarbiter. Däremot har Vänsterpartiet invändningar mot nivån på täckningsbeloppet som enligt Vänsterpartiet är för hög. Reservanten menar att en insättningsgaranti kan bidra till ett ökat risktagande i den finansiella sektorn.

Granskning av interna modeller för att beräkna riskkänsligt kapital – förberedelser av tillämpningen av Solvens II-direktivet

I sitt betänkande 2010/11:FiU9 behandlar utskottet regeringens proposition 2009/10:240 Granskning av interna modeller för att beräkna riskkänsligt kapitalkrav för försäkringskapital. Bakgrunden är att det s.k. Solvens II-direktivet ska börja tillämpas och vara genomfört i nationell rätt senast den 31 oktober 2012. Enligt de nya reglerna ska ett försäkringsföretag ha möjlighet att välja att använda interna modeller för beräkning av ett nytt riskkänsligt kapital. Reglerna antas medföra att Finansinspektionen kommer att behöva göra en omfattande granskning av de interna modellerna. För att Finansinspektionen ska hinna med att granska modellerna så att försäkringsföretagen kan använda dem när de nya solvensreglerna träder i kraft måste inspektionen ha möjlighet att påbörja granskningen redan vid ingången av 2011. Utskottet tillstyrkte propositionen.

Kompletterande uppgifter

I utskottets betänkande 2010/11:FiU23 Riksbankens förvaltning 2010 som justerades den 31 mars 2010 behandlas en motion från allmänna motionstiden av Annika Lillemets m.fl. (MP) om att Sverige i alla relevanta forum aktivt bör stödja införandet av en skatt på valutatransaktioner. Utskottet avstyrkte förslaget i motionen.

I sitt ställningstagande konstaterar utskottet att det under 2000-talet vid flera olika tillfällen behandlat olika förslag om att införa en skatt på valutatransaktioner och att utskottet vid dessa tillfällen avstyrkt förslagen med att en skatt på valutatransaktioner bl.a. kräver internationell enighet för att den ska vara effektiv. Utskottet är väl medvetet om att den internationella diskussionen om någon typ av skatt på finansiell verksamhet ökat kraftigt i spåren av finanskrisen. Enligt utskottets mening är det naturligt att man tittar på många olika möjligheter att såväl reglera den finansiella verksamheten som öka finansmarknadernas ansvar för att täcka kostnaderna för finanskrisen. Utskottet konstaterar dock dels att det inte finns några skarpa internationella förslag, dels att det inte finns någon internationell enighet om att införa en transaktionsskatt. Dessutom avvisar, liksom tidigare, många stora och finansiellt betydelsefulla länder förslaget om en skatt på valutatransaktioner.

Enligt slutsatserna från Europeiska rådet den 24–25 mars kommer införande av en global skatt på finansiella transaktioner att studeras och vidareutvecklas. Europeiska rådet noterar kommissionens avsikt att lägga fram en rapport om beskattning av den finansiella sektorn senast hösten 2011.

I en skriftlig fråga (fr. 2010/11:347) till finansminister Anders Borg den 3 mars 2011 frågar Ulla Andersson (V), mot bakgrund av att det i Europaparlamentet diskuteras om en avgift på finansiella transaktioner inom EU, om finansministern inom ramen för arbetet i EU kommer att verka för att en sådan avgift införs. Av finansministerns svar framgår att problemet med en extra skatt vid köp och försäljning av värdepapper är att den förutsätter en global samordning för att den ska fungera, givet finansmarknadernas internationalisering och skattebasens rörlighet m.m. Utan global samordning blir en transaktionsskatt verkningslös och en sådan samordning går sannolikt inte att uppnå. Med den utgångspunkten kommer finansministern inte att verka för införande av en transaktionsskatt inom EU.

Den 5 april svarade finansminister Anders Borg på Annika Lillemets (MP) interpellation om Sveriges hållning i fråga om skatt på finansiella transaktioner i EU. Anders Borg konstaterade att det pågår diskussioner om beskattning av finansiella transaktioner inom EU, G20 och FN. Utan global samordning blir en transaktionsskatt verkningslös. En sådan samordning går sannolikt inte att uppnå och med den utgångspunkten kommer Anders Borg inte att verka för införande av en transaktionsskatt inom EU.

Anders Borg betonar i interpellationsdebatten att verkningfulla åtgärder för att stabilisera en finansiell sektor är stabilitetsavgifter på banker och kapitaltäckningsregler och inte transaktionsskatter.

Europa 2020-strategin

Skrivelsen

Europa 2020-strategin är en prioriterad fråga för Sverige. En starkt ekonomisk politisk samordning och strukturella reformer är viktiga förutsättningar för att Europa ska komma starkt ur de senaste årens ekonomiska turbulens och grunden läggas för långsiktigt hållbar tillväxt, full sysselsättning och välfärd.

Vid Europeiska rådets första orienterande diskussion om en ny gemensam tillväxtstrategi i februari 2010 betonades vikten av ett begränsat antal kvantitativa mål, att identifiera flaskhalsar för tillväxt och stärka nationella reformprogram. Man betonade också en bättre uppföljning och övervakning, den externa dimensionen mot omvärlden samt Europeiska rådets roll. Sverige framhöll vikten av att strategin fokuserar på ett litet antal övergripande prioriteringar och relevanta mål, att nationella mål måste sättas så att de respekterar medlemsstaternas nationella kompetens samt att det görs en effektiv och transparent utvärdering och uppföljning baserad på resultatavlor och goda exempel.

De fem övergripande målsättningarna för sysselsättning, investeringar i FoU, energi och klimat, investeringar i utbildning samt social delaktighet och minskad fattigdom antogs i juni 2010. På svenskt initiativ omformulerades sysselsättningsmålet till att gälla kvinnor och män samt det femte målet till att fokusera på såväl social delaktighet som minskad fattigdom. Europeiska rådet enades också om integrerade riktlinjer för EU 2020-strategin, som ska ligga till grund för genomförandet av strategin i medlemsstaterna och på EU-nivå. Av dessa följer att länderna ska genomföra reformer med syfte att uppnå bl.a. sunda offentliga finanser, förbättrat företagsklimat, förbättrad utbildning och forskning samt ökat arbetskraftsdeltagande. Riktlinjerna lyfter även fram vikten av öppna och väl fungerande marknader för att stärka EU:s globala konkurrenskraft. Sverige har verkat för ändringar som pekar på de tillväxtfördelar som ett högt arbetskraftsdeltagande bland kvinnor utgör samt för att riktlinjerna skulle få tydligare fokus på att skapa en väl fungerande arbetsmarknad, vilket är en förutsättning för minskat utanförskap och minskad fattigdom.

Europeiska rådet enades om att en gång per år utvärdera de framsteg som uppnåtts på både EU-nivå och nationell nivå för att genomföra strategin. På toppmötet i juni 2010 antog Europeiska rådet också slutsatser om en förstärkt ekonomisk-politisk samordning i Europa som bl.a. innebär en tidsmässig samordning av stabilitets- och tillväxtpakten och Europa 2020-strategin. Rapportering och uppföljning av Europa 2020 ska ske samtidigt

och integrerat med stabilitets- och tillväxtpakten inom ramen för en årscykel som är bättre anpassad till de nationella budgetprocesserna. De nationella rapporterna ligger till grund för kommissionens och rådets bedömning av genomförandet av strategin och för de landspecifika rekommendationerna till medlemsstaterna. Det går under benämningen en europeisk termin. I enlighet med den europeiska terminen delgavs kommissionen regeringens utkast till reformprogram den 16 november 2010. Utkastet utgår från regeringens politik och förslag till åtgärder i budgetpropositionen för 2011 och presenterar preliminära förslag till nationella målsättningar. Målen ska presenteras i 2011 års ekonomiska vårproposition och därefter i det slutliga nationella reformprogrammet som ska lämnas till kommissionen senast i slutet av april 2011.

Som ett led i genomförandet av Europa 2020-strategin presenterade kommissionen sex av de sju aviserade s.k. flaggskeppsinitiativen under hösten 2010. Andra centrala initiativ inom ramen för Europa 2020-strategin är enhetsakten för den inre marknaden och EU:s nya handelsstrategi som också presenterades under hösten. Sverige har under hösten i diskussionen om flaggskeppen, den inre marknaden och handelspolitiken verkat för att inriktningen och genomförandet av dessa ska ha ett tydligt fokus på det övergripande målet för smart och hållbar tillväxt för alla och bidra till Europas konkurrenskraft genom öppenhet, dynamiska och fungerande marknader, utrymme för innovation och omställning, hög sysselsättning och långsiktigt hållbara finanser.

Tidigare behandling

Finansutskottet behandlade i sitt utlåtande 2009/10:FiU29 kommissionens dokument *Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla* (KOM(2010) 2020) och *Samråd om framtidsstrategin EU 2020* (KOM(2009) 647).

I utlåtandet konstaterar utskottet att EU och dess medlemsstater står inför flera stora utmaningar. Vid sidan av att i det korta perspektivet hantera den ekonomiska och finansiella krisen, måste EU också möta ekonomiska, sociala och miljömässiga utmaningar av mer strukturell art. Utskottet menar att den nya EU 2020-strategin måste bli en central del av EU:s politik för att ta sig ur krisen och styra mot en långsiktigt hållbar utveckling i en värld av nya marknader och nya konkurrenter.

I utlåtandet stöder utskottet de prioriteringar som regeringen anser vara angelägna. Dessa är följande:

- Stärk den inre marknaden och utnyttja de fördelar som kommer av utrikeshandel och öppenhet.
- Säkerställ hållbara offentliga finanser för att främja trovärdigheten hos framtida sociala åtaganden.
- Upprätta inkluderande arbetsmarknader för att främja tillväxt och social sammanhållning och garantera jämställdhet mellan könen.

- Omvandla miljömässiga utmaningar till möjligheter genom en grönare ekonomi och ett innovativt företagsklimat.
- Investera i framtiden: främja kunskapsbaserad tillväxt.

När det gäller de tre områden som kommissionen pekar ut understryker utskottet när det gäller smart tillväxt betydelsen av forskning för den långsiktiga ekonomiska utvecklingen. Beträffande hållbar tillväxt erinrar utskottet om vikten av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken. Utskottet framhåller särskilt, när det gäller tillväxt för alla, att Sverige bör driva frågan om kvinnors deltagande på arbetsmarknaden.

I utlåtandet finns fyra reservationer, varav en gemensam motivreservation (S, V, MP). Reservanterna menar att det behövs en stor öppenhet i processen kring EU:s 2020-strategi och att det krävs tid för diskussion och debatt för att få en folklig förankring. Det är, enligt reservanterna, dags för medborgarnas Europa där människan går före marknaden. Reservanterna menar att EU-kommissionens förslag tyvärr kännetecknas mer av en krisstrategi än en framtidsstrategi. Enligt reservanterna står EU inför flera stora, långsiktiga utmaningar, och det är i dessa som Lissabonstrategins efterföljare måste ta sin utgångspunkt. EU 2020-strategin måste därför ses som tredelad, dvs. att socialpolitiken, den ekonomiska politiken och miljöpolitiken ömsesidigt ska stödja varandra.

Översynen av EU:s budget

Skrivelsen

Budgetöversynen har sin grund i Europeiska rådets beslut från december 2005 om den gällande fleråriga budgetramen. Översynen ingår i det interinstitutionella avtalet om budgetdisciplin som Europaparlamentet, rådet och kommissionen slöt i maj 2006. Kommissionen fick då i uppdrag att göra en grundlig översyn av EU:s budget. I förberedande syfte presenterade kommissionen i september 2007 ett meddelande om en budgetreform. Där utvecklade kommissionen sin syn på budgetöversynen och bjöd samtidigt in till en bred samrådsprocess inom EU. Sverige deltog i denna process och lämnade in ett bidrag med rubriken Budgetreform för ett Europa i förändring – Sveriges svar på kommissionens meddelande (dnr SB2008/2876).

Kommissionen presenterade meddelandet om en översyn av EU:s budget den 19 oktober 2010 (KOM(2010) 700). Översynen innehåller kvalitativa resonemang om principer och riktlinjer för utformningen av den kommande fleråriga budgetramen. Kommissionen slår fast att budgeten bör bygga på ett antal grundläggande principer som europeiskt mervärde, solidaritet och ett tydligt resultatfokus. Kommissionen vill att budgeten ska bidra till att EU:s politiska prioriteringar nås, i synnerhet Europa 2020-strategin. För en reform av inkomstsidan anges olika alternativ som skulle

innebära en eller flera källor för egna medel som EU-moms och andra skatter. Regeringen välkomnar att kommissionen har presenterat översynsmeddelandet.

Den linje regeringen driver innebär att utgiftssidan bör moderniseras och reformeras genom omprioriteringar mellan utgiftsrubrikerna samt att den totala utgiftsvolymen bör minskas. Innehållet i budgetramen bör överensstämma med gemensamt fastställda prioriteringar för EU-samarbetet, och insatserna bör styras av principen om europeiskt mervärde. Beslutade åtgärder ska vara ändamålsenliga och kostnadseffektiva. EU-ministern informerade finansutskottet den 2 december 2010. Meddelandet har inte behandlats i rådet, vilket regeringen beklagar.

Tidigare behandling

I utlåtande 2007/08:FiU14 Översyn av EU:s budget behandlade utskottet kommissionens meddelande om budgetreform (SEK(2007) 1188). Utskottet konstaterar i utlåtandet att tillkomsten av budgetöversynen var en viktig förutsättning för att Sverige skulle godkänna långtidsbudgeten för 2007–2013. I utlåtandet ställer sig utskottet bakom de principer och utgångspunkter som regeringen ansåg skulle vara styrande för budgeten: subsidiaritet, europeiskt mervärde, proportionalitet, sund ekonomisk förvaltning och restriktivitet. Utskottet konstaterar vidare att trots att sammansättningen av budgetens utgifter har förändrats så domineras utgifterna fortfarande kraftigt av jordbrukspolitik och regionalpolitik, och utskottet anser att EU-budgetens förmåga att anpassa sig till förändrade förutsättningar och krav inte har varit tillräcklig. Utskottet anser att det behövs genomgripande omprioriteringar av EU-budgetens utgifter och att förändringarna ska göras utan att budgetens utgifter ökar.

I sitt utlåtande över EU:s framtidsstrategi (utl. 2009/10:FiU29) tas också frågan om EU:s budget upp. I utlåtandet konstaterar utskottet att det ställningstagande som utskottet gjorde i utlåtande 2007/08:FiU14 Översyn av EU:s budget också är relevant i arbetet med EU 2020.

Med anledning av kommissionens meddelande om budgetöversynen höll utskottet överläggning med statsrådet Birgitta Ohlsson den 2 december 2010. Ordföranden konstaterade att det fanns stöd för regeringens redovisade ståndpunkt inför det fortsatta arbetet.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet anmälde var sin avvikande mening. Båda partierna delade regeringens uppfattning att restriktivitet ska vara ledord för regeringens agerande. De anförde att de var kritiska mot byggandet av ”Fästning Europa” och att förslag som bidrar till detta bör motverkas i förhandlingarna om långtidsbudgeten. Båda partierna anförde att EU inte ska få beskattningsrätt men att regeringen bör sträva efter att EU verkar för globala överenskommelser om skatter på flygtransporter. Båda partierna ställer sig också positiva till att fortsätta utreda frågan om skatt på finansiella transaktioner och finansiell verksamhet som kommissionen tagit initia-

tiv till. Miljöpartiet framhöll även att trots att miljöfrågorna varit i fokus under en längre tid avspeglas inte detta ännu i EU:s budget på ett tillfredsställande sätt, och partiet ansåg att en särskild arbetsgrupp borde tillsättas på EU-nivå för att se över EU:s budget utifrån klimatfrågan. Vänsterpartiet framhöll i sin tur att Europa bör bygga på mellanstatligt samarbete och solidariska relationer mellan folk och stater i och utanför Europa. EU:s utrikespolitik ska återföras till medlemsländerna. Det bör således inte gå några medel till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Inte heller, menar Vänsterpartiet i sin avvikande mening, har EU-budgeten speglat behoven av en mer miljö- och klimatanpassad politik.

Offentlig upphandling

Skrivelsen

Kommissionen presenterade i oktober 2010 en grönbok som syftar till att ytterligare stödja en framgångsrik övergång till e-upphandling och ett ökat gränsöverskridande deltagande i upphandlingsförfaranden på hela den inre marknaden. Grönboken innehåller förslag till prioriterade områden för åtgärder på EU-nivå. Sammanfattningsvis består dessa av incitament för att påskynda upphandlande myndigheters och leverantörers övergång till elektronisk upphandling, åtgärder för att underlätta ett gränsöverskridande deltagande i e-upphandling, byggstenar för driftskompatibel infrastruktur, strategier för att göra upphandlingar mer innovativa, hållbara och tillgängliga samt bättre riktmärknings- och övervakningssystem.

Tidigare behandling

Finansutskottet behandlade i sitt utlåtande 2010/11:FiU19 grönboken om e-upphandling (KOM(2010) 571). I utlåtandet välkomnar utskottet kommissionens grönbok om en ökad användning av e-upphandling. En utbredd användning av e-upphandling kan leda till ökad tillgänglighet och öppenhet, effektivare administration samt ökad potential för integrering av upphandlingsmarknaden i EU. Utskottet har inga invändningar mot den problembeskrivning som kommissionen gör i grönboken i fråga om vad som hindrar en framgångsrik övergång till e-upphandling. När det gäller de fem prioriterade områdena för åtgärder på EU-nivå anser utskottet att kommissionen i det fortsatta arbetet främst bör fokusera på åtgärder som främjar den gränsöverskridande e-upphandlingen. Inriktningen bör, enligt utskottet, vara att undanröja hinder som inte kan lösas av marknaden på egen hand. En viktig del i att främja den gränsöverskridande e-upphandlingen är enligt utskottet arbetet med standardisering. Utskottet anser att det är viktigt att kommissionen fortsätter att uppmuntra och mer aktivt stödja pågående standardiseringsinitiativ. Utskottet anser dessutom att det är rimligt att kommissionen överväger om ytterligare rättsliga incitament

kan införas i EU-lagstiftningen i syfte att uppmuntra användningen av e-upphandling. I det sammanhanget är det dock enligt utskottet viktigt att understryka att alltför strikta eller tvingande åtgärder när det gäller t.ex. specifika tekniska lösningar riskerar att leda till att nya hinder uppstår. Vidare anser utskottet att en viktig aspekt är att främja mindre företags möjligheter att delta i offentlig upphandling med hjälp av användarvänliga system och att upphandlingar generellt bör utformas så att mindre företag får bättre möjligheter att inkomma med anbud. Slutligen framhåller utskottet att e-upphandling bör ses som en del av det bredare e-förvaltningsarbetet. Det betyder att kommissionen bör säkerställa att eventuella åtgärder samordnas med åtgärder som genomförs inom ramen för e-förvaltningsarbetet i stort.

I betänkande 2009/10:FiU22 Nya rättsmedel på upphandlingsområdet behandlas regeringens förslag i propositionen med samma namn (prop. 2009/10:180). I propositionen föreslås både mer kännbara påföljder när regelverket inte följs och förenklingar i systemet och ett nytt upphandlingsförfarande. I och med de förändringar som föreslås i propositionen genomförs det nya rättsmedelsdirektiv som antogs i december 2007 och delar av två förfarandedirektiv från 2004. Ändringarna föreslogs träda i kraft den 15 juli 2010. I betänkandet finns fem reservationer.

I en gemensam reservation (S, V, MP) föreslår reservanterna att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag där de upphandlande myndigheterna och enheterna inte bara bör beakta miljöhänsyn och sociala hänsyn i sina upphandlingar utan också ska ta sådana hänsyn. I den andra gemensamma reservationen (S, V, MP) anser reservanterna att det borde vara en självklarhet att sätta tydliga mål som att ingen statlig myndighet ska köpa fossilberoende bilar efter 2010 eller att man i statliga upphandlingar ska ställa krav på att leverantörer endast använder den fossilsnålaste teknik som går att finna och i många fall en helt fossiloberoende teknik samt att riksdagen bör ge regeringen detta till känna. I den tredje gemensamma reservationen (S, V, MP) anser reservanterna att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att kollektivavtal kan och ska krävas vid offentlig upphandling. I en gemensam reservation från MP och V anser reservanterna att det krävs åtgärder för att göra det lättare för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar. I en reservation (V) anför reservanten att innovativ upphandling, dvs. att det i en upphandling finns krav på teknikinhåll och teknikutveckling som kräver en viss FoU-insats, bör användas i större omfattning och att riksdagen bör ge regeringen detta till känna.

I januari 2011 hänvisades grönboken om en modernisering av EU:s politik för offentlig upphandling med sikte på en effektivare europeisk upphandlingsmarknad, KOM(2011) 15, till utskottet. Utskottet behandlar grönboken i utlåtande 2010/11:FiU44 som justerades den 5 april 2011. Utskottet välkomnar grönboken och anser att en modernisering av de befintliga verktygen och metoderna för offentlig upphandling kan leda till att de

blir bättre lämpade att hantera den föränderliga politiska, sociala och ekonomiska miljön. När det gäller de sex prioriterade områdena för åtgärder på EU-nivå som pekas ut i grönboken, anser utskottet att kommissionen i det fortsatta arbetet främst bör fokusera på åtgärder som medför förenklingar, små och medelstora företags möjligheter att delta i offentliga upphandlingar, miljökrav, offentligt-offentligt samarbete, arbetsmiljö, innovationer och sociala frågor. I utlåtandet finns en motivreservation (M, FP, C, KD) och ett särskilt yttrande (S, MP).

Finansutskottets ställningstagande

Regeringen ska enligt 10 kap. 2 § riksdagsordningen redovisa sitt agerande i Europeiska unionen för riksdagen och varje år lämna en skrivelse med berättelse om verksamheten i Europeiska unionen. Enligt utskottet utgör skrivelsen ett viktigt instrument för att riksdagen ska kunna följa upp utvecklingen inom EU och hur regeringen agerat i det europeiska samarbetet.

Under 2010 har EU-samarbetet inom det ekonomiska och finansiella området i stor utsträckning inriktats på att hantera den offentligfinansiella kris som uppstått i spåren av den ekonomiska och finansiella krisen. Samtidigt har arbetet för att förbättra dels regelverken, dels tillsynen över de finansiella marknaderna fortsatt. Under året har statsråd och statssekreterare i Finansdepartementet vid åtskilliga tillfällen deltagit i finansutskottets sammanträden för att informera och överlägga om aktuella EU-frågor inom utskottets område.

När det gäller de konkreta förslagen inom utskottets område är de svenska ståndpunkterna väl kända, tydliga och väl förankrade i riksdagen. Det finns en bred samsyn i riksdagen om såväl reglering och tillsyn över de finansiella marknaderna på EU-nivån som förstärkt ekonomisk styrning och samordning inom EU. En grundläggande utgångspunkt är att den nationella kompetensen ska värnas när det gäller finanspolitiska vägval och att vår ordning för socialförsäkringar och skatter primärt är frågor som ska beslutas nationellt. Likaså är den svenska lönebildningsmodellen i första hand en fråga för arbetsmarknadens parter. Utskottet vill i detta sammanhang, liksom i utlåtande 2009/10:FiU40 om förstärkt samordning av den ekonomiska politiken, framhålla att Europeiska unionen är ett samarbete mellan 27 jämbördiga stater och att hela unionens intresse måste beaktas också när euroländerna har sina överläggningar. Utskottet understryker att när rådet och kommissionen tillämpar regelverket för förstärkt samordning av den ekonomiska politiken ska de fullt ut respektera de nationella parlamentens roll, arbetsmarknadens parter rättigheter och de olika modellerna på de nationella arbetsmarknaderna inklusive systemet för lönebildning. Särskilt vill utskottet betona att hänsyn ska tas till artiklarna 152 och 153 i fördraget samt till artikel 28 i stadgan om grundläggande mänskliga rättigheter. Artikel 153.5 tydliggör att föreskrifterna i artikel 153 inte är tillämpliga när det gäller löner, föreningsfrihetsrätten, rätten att strejka eller rätten

till lockout. Slutligen finns det också en bred uppslutning i riksdagen kring Europa 2020-strategin där utskottet i sitt utlåtande 2009/10:FiU29 underströk att EU vid sidan av att i det korta perspektivet hantera den ekonomiska och finansiella krisen också måste möta de ekonomiska, sociala och miljömässiga utmaningarna av mer strukturell art. Utskottet kan mot denna bakgrund inte se att riksdagen behöver vidta någon ytterligare åtgärd med anledning av motion 2010/11:U8 yrkande 2 eftersom de fem principer som Sverige, enligt motionärerna, ska driva inom EU är i linje med de svenska ståndpunkter som sedan tidigare är väl förankrade i riksdagen.

När det gäller motionärernas yrkande 3 om att den svenska ståndpunkten inom EU ska vara att stödja kommissionens vidare utredning av en transaktionsskatt delar inte utskottet motionärernas syn att det finns en rad goda skäl för att utveckla beskattningen av finanssektorn. Utskottet är väl medvetet om att det internationellt pågår diskussioner om beskattning av finansiella transaktioner men anser att det krävs global samordning för att en transaktionsskatt ska fungera. Liksom utskottet tidigare konstaterat (bet. 2010/11:FiU23) finns det varken några skarpa förslag eller någon enighet på global nivå om att införa en transaktionsskatt, varför diskussionen om transaktionsskatter saknar realism. En transaktionsskatt är inte heller en verkningsfull åtgärd för att stabilisera den finansiella sektorn. Verkningsfulla åtgärder är i stället sådana som går på grundproblemet, dvs. institutens balansräkningar, såsom stabilitetsavgifter och kapitaltäckningsregler. För övrigt är det redan ett faktum att kommissionen utreder frågan. Utskottet finner mot bakgrund av detta inte skäl till att riksdagen vidtar någon åtgärd med anledning av motion 2010/11:U8 yrkande 3. Motionen bör således avstyrkas. behandlat dessa frågor tidigare och står fast vid de ställningstaganden som tidigare gjorts.

Regeringen redovisar också arbetet i EU under 2010 vad avser EU 2020-strategin, översynen av EU:s budget och offentlig upphandling. Utskottet har behandlat dessa frågor tidigare och står fast vid de ställningstaganden som tidigare gjorts.

Stockholm den 26 april 2011

På finansutskottets vägnar

Anna Kinberg Batra

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Kinberg Batra (M), Tommy Waidelich (S), Elisabeth Svantesson (M), Göran Pettersson (M), Jörgen Hellman (S), Monica Green (S), Carl B Hamilton (FP), Bo Bernhardsson (S), Annie Johansson (C), Staffan Anger (M), Anders Sellström (KD), Johnny Skalin (SD), Ulla Andersson (V), Jessica Rosencrantz (M), Maria Stenberg (S), Ann-Kristine Johansson (S) och Jonas Eriksson (MP).

Avvikande meningar

1. Utredning om en transaktionsskatt (S, MP, V)

Tommy Waidelich (S), Jörgen Hellman (S), Monica Green (S), Bo Bernhardsson (S), Ulla Andersson (V), Maria Stenberg (S), Ann-Kristine Johansson (S) och Jonas Eriksson (MP) anför:

Kommissionen har redovisat en rad goda skäl för att utveckla beskattningen av finanssektorn. Finansaktörer, som i brist på tillräcklig tillsyn och tydliga regelverk, har tagit alltför stora risker och utlöst en finanskris som skapat stora kostnader för många europeiska nationalstater och ekonomisk oro i hela EU med stor arbetslöshet som följd. Vi anser därför att den svenska ståndpunkten inom EU ska vara att stödja kommissionens vidare utredning av en transaktionsskatt och att riksdagen ger detta tillkänna för regeringen.

2. De nationella parlamentens självbestämmande (V)

Ulla Andersson (V) anför:

Utskottsmajoriteten understryker att när rådet och kommissionen tillämpar regelverket för förstärkt samordning av den ekonomiska politiken ska de fullt ut respektera de nationella parlamentens roll och de olika modellerna på de nationella arbetsmarknaderna inklusive systemen för lönebildningen. Jag anser att utskottsmajoriteten vid behandlingen av förslagen inte själv har upprätthållit principen om det nationella parlamentets självbestämmande. I stället visar utskottsmajoritetens behandling av förslagen på en dubbelhet, där man samtidigt som man hävdar den nationella kompetensen godkänner det ena förslaget efter det andra som vart och ett gör djupa ingrepp i den nationella kompetensen.

Särskilda yttranden

1. Fem principer som Sverige kraftfullt ska driva inom EU (S)

Tommy Waidelich (S), Jörgen Hellman (S), Monica Green (S), Bo Bernhardsson (S), Maria Stenberg (S) och Ann-Kristine Johansson (S) anför:

Som vi framför i vår motion förs nu diskussioner om en ökad styrning och samordning av den ekonomiska politiken på EU-nivån. Vi menar att en del förslag är av en sådan art att de i grunden förändrar EU:s karaktär, bl.a. finns det förslag på bordet som innebär att EU får inflytande över nationell lönebildning och över andra områden där den nationella kompetensen måste värnas och olika länders politiska prioriteringar respekteras. I utskottets ställningstagande betonas en inriktning av Europapolitiken på det ekonomiska och finansiella området som vi i dess huvuddrag delar, därför avstår vi i fråga om att lämna en avvikande mening i enlighet med yrkande 2 i vår motion. Likväl vill vi i sammanhanget understryka att vi socialdemokrater menar att Sverige kraftfullt ska driva följande fem principer inom EU:

1. Den nationella kompetensen ska värnas.
2. Ett samlat EU-samarbete ska värnas.
3. Ökad sysselsättning ska ha högsta prioritet.
4. Förstärkt reglering av finanssektorn.
5. Effektiv stimulanspolitik kräver starka statsfinanser.

2. Övergripande synpunkter på utvecklingen inom EU på finansutskottets område (V)

Ulla Andersson (V) anför:

Vänsterpartiet har vid ett flertal tillfällen anmält reservationer och avvikande meningar mot de förslag som kommissionen presenterat och som finansutskottet behandlat under 2010, och jag håller fast vid dessa.

Jag anser att förslagen om förstärkt samordning av den ekonomiska politiken grundar sig på en felaktig analys av orsakerna till den ekonomiska och finansiella krisen. De stora underskotten i vissa av valutaunionens länder är snarare en följd av bristerna i valutaunionens konstruktion än en orsak till de ekonomiska problemen. Stramare budgetrestriktioner kommer att hota den ekonomiska återhämtningen och riskerar att leda till högre arbetslöshetsnivåer. Vi i Vänsterpartiet tar kraftigt avstånd från det avsteg från nationell bestämmanderätt över finanspolitiken som förslagen innebär.

När det gäller reglering av och tillsyn över finansmarknaderna anser jag att en skärpt reglering måste stå i förgrunden i arbetet med att minska riskerna för nya finansiella kriser. Även om kommissionen har lagt fram en del förslag när det gäller finansiell reglering menar jag att dessa är otillräckliga och att reformarbetet är för långsamt.

Slutligen är vi i Vänsterpartiet ett EU-kritiskt parti och ser det som en del av vår uppgift att granska EU:s budget och driva på att den minskar så att de ekonomiska medlen i större utsträckning styrs av medlemsstaterna. Detta anser jag skulle innebära att verksamheter skulle kunna skötas både mer demokratiskt och mer ekonomiskt effektivt.